

Τριμ. Διοικ. Πρωτ. Αθηνών 413/1993

Πηγή: Ε.Δ.Κ.Α. ΛΖ' 1995, σ. 619

Περίληψη: Η υγειονομική επιτροπή έχει δικαίωμα να παραγγέλλει κάθε είδους κλινικές ή εργαστηριακές εξετάσεις. Ο ασφαλισμένος δεν έχει το δικαίωμα να αρνηθεί να υποβληθεί στις εξετάσεις αυτές, εκτός αν προβάλει ενώπιον της Υγειον. Επιτροπής λόγους, για τους οποίους αδυνατεί να εξεταστεί. Αν δεν προσέλθει ή δεν προβάλει τέτοιους λόγους, το αίτημά του για συνταξιοδότηση απορρίπτεται.

Εργατικό ατύχημα συντρέχει επί βιαίου εξωτερικού γεγονότος, επί υπέρμετρης προσπάθειας του εργαζομένου να ανταποκριθεί σε ασυνήθεις όρους εργασίας ή επί εξαιρετικά δυσμενών συνθηκών, υπό τις οποίες υποχρεώθηκε να εργαστεί ο εργαζόμενος, έστω και αν αυτός υπέφερε ήδη από νόσο, εφόσον αυτή δεν τον εμπόδιζε να εργαστεί και επιδεινώθηκε λόγω των πιο πάνω δυσμενών συνθηκών.

Τα Δικαστήρια, όταν διαπιστώνουν το αναίτιολόγητο των γνωματεύσεων των Υγειον. Επιτροπών, οφείλουν να παραπέμπουν την υπόθεση στα υγειον. όργανα.

Απόφαση Δικαστηρίου

Πρόεδρος: κ. ΠΑΝ. ΧΑΜΑΚΟΣ

Εισηγητής: κ. ΕΛ. ΛΟΓΙΩΤΑΤΟΥ

Δικηγόροι: κ.κ. Παν. Παπαδόπουλος, Χαράλαμπος Μπρισκόλας

Κατά την έννοια των διατάξεων των άρθρων 8 παρ. 4 και 34 του Α.Ν. 1846/1951 (φ. 179), εργατικό ατύχημα, με τη συνδρομή του οποίου, δεν απαιτούνται για τη συνταξιοδότηση χρονικές προϋποθέσεις, υπάρχει όχι μόνον όταν ο θάνατος ή η ανικανότητα του ασφαλισμένου να εργαστεί, ή η επιδείνωση προϋφιστάμενης νόσου που συνεπάγεται τέτοια ανικανότητα, οφείλονται σε βίαιο εξωτερικό γεγονός, το οποίο έχει συμβεί κατά την εκτέλεση της εργασίας ή εξ αφορμής αυτής, αλλά και όταν οι παραπάνω συνέπειες οφείλονται σε υπέρμετρη προσπάθεια, την οποία κατέβαλε ο εργαζόμενος για να ανταποκριθεί σε ασυνήθεις όρους εργασίας, ή στο

γεγονός ότι αυτός υποχρεώθηκε να εργαστεί για ορισμένο χρονικό διάστημα κάτω από εξαιρετικά δυσμενείς συνθήκες (ΣΤΕ 457/1987, 3261/1985 κ.α.). Σε όλες δε αυτές τις περιπτώσεις συντρέχει εργατικό ατύχημα και όταν ο ασφαλισμένος υπέφερε ήδη από τη νόσο, εξαιτίας της οποίας, με τη συνδρομή των παραπάνω δυσμενών συνθηκών, πέθανε ή έγινε ανάπηρος, εφόσον η νόσος αυτή, κάτω από τις συνήθεις συνθήκες εργασίας δεν τον εμπόδιζε να εργάζεται, επιδεινώθηκε, όμως, λόγω των πιο πάνω δυσμενών συνθηκών (ΣΤΕ 457/1987, 3261/1985 κ.α.). Εξάλλου, σύμφωνα με τα άρθρα 6, 24 επ. και 29 του Καν/σμού Ασφαλιστικής Αρμοδιότητας του ΙΚΑ (ΑΥΕ 57440/13.1.1938) και το άρθρο 7 παρ. 1 του Ν. 702/1977, τα διοικητικά πρωτοδικεία δεσμεύονται από τις γνωματεύσεις των υγειονομικών επιτροπών του ΙΚΑ στα θέματα ιατρικής φύσης, εφόσον, όμως, αυτές είναι πλήρως αιτιολογημένες, γιατί το αναιτιολόγητο των ιατρικών γνωματεύσεων επηρεάζει τη νομιμότητα της κρίσης των δικαστηρίων της ουσίας, τα οποία όταν διαπιστώσουν την ανεπάρκεια της αιτιολογίας των ιατρικών γνωματεύσεων, οφείλουν να παραπέμψουν την υπόθεση στα οικεία υγειονομικά όργανα, για πληρέστερη αιτιολόγηση (ΣΤΕ 457/1987, 1664/1984 κ.α.)

Στο άρθρο 33 του Καν/σμού Ασφαλιστικής Αρμοδιότητας του ΙΚΑ (ΑΥΕ 57440/13.1.38 - ΦΕΚ 33 τ. Β'), ορίζεται ότι : "Ο αιτούμενος σύνταξιν, ης προϋπόθεσις οπωσδήποτε είναι η αναπηρία, οφείλει να υποβάλει έκθεσιν θεράποντος αυτού ιατρού, αναφέρουσαν λεπτομερώς τα συνιστώντα την αναπηρίαν περιστατικά. Η έκθεσις, συνοδευόμενη μετά του εν τη υπηρεσία τυχόν ευρισκομένου ατομικού αρχείου ασθενείας του ησφαλισμένου, διαβιβάζεται δια της υπηρεσίας συντάξεων, αφ' ου αυτή κρίνει ότι ο αιτούμενος πληροί τας λοιπάς προϋποθέσεις προς απόκτησιν δικαιώματος συντάξεως, εις τον Πρόεδρον της Υγειονομικής Επιτροπής, του τόπου της διαμονής του, όστις ορίζει προς εξέτασιν του αιτουμένου την ενώπιον της υγειονομικής επιτροπής, εν τόπω και χρόνω οριζομένω υπ' αυτής, εμφάνισιν αυτού. Η περί εμφανίσεως πρόσκλησις υγειον. επιτροπής, κοινοποιείται εις τον αιτούμενον πέντε τουλάχιστον ημέρας προ της οριζομένης προς εξέτασιν τοιαύτης, εφ' όσον ούτος διαμένει εν τω εσωτερικώ της Χώρας, ... Εάν δεν προσέλθει κατά την ορισθείσαν προς εξέτασιν ημέραν, απορρίπτεται η περί συντάξεως αίτησις, εκτός εάν διαπιστωθεί αποχρώντως ότι λόγοι εκτός της θελήσεως αυτού κείμενοι συνετέλεσαν εις την μη εμφάνισιν αυτού, ότε

ορίζεται νέος χρόνος προς εμφάνισιν". Από το συνδυασμό της τελευταίας διάταξης καθώς και των διατάξεων των άρθρων 29,34,35 και 37 του ίδιου Κανονισμού, από τις οποίες αντικαταστάθηκαν η μεν δεύτερη από τη 16133/1 133/22.4.1961 (Β'142), η δε τρίτη από την 9619/21.2.1941 (Β' 50) απόφαση του Υπουργού Εργασίας, συνάγονται τα εξής: Η αρμόδια υγειονομική επιτροπή έχει το δικαίωμα, προκειμένου να υποβοηθηθεί στο έργο της, να παραγγείλει τη διενέργεια κάθε είδους κλινικής ή εργαστηριακής εξέτασης και να υποβάλει σε παρατήρηση τον ασφαλισμένο για το χρόνο που αυτή θα καθορίσει. Ο ασφαλισμένος δεν έχει καταρχήν το δικαίωμα να αρνηθεί να υποβληθεί στις εξετάσεις αυτές. Έχει όμως τη δυνατότητα να προβάλλει ενώπιον της υγειονομικής επιτροπής τους λόγους για τους οποίους αδυνατεί να εξεταστεί (όπως ύπαρξη πάθησης ή άλλων ειδικών συνθηκών). Αν δεν προσέλθει ή δεν προβάλλει τέτοιους λόγους το αίτημα για συνταξιοδότηση του απορρίπτεται.

Στην προκειμένη περίπτωση, από τα στοιχεία της δικογραφίας, προκύπτουν τα εξής: Ο προσφεύγων που γεννήθηκε το 1954, πραγματοποίησε στην ασφάλιση του ΙΚΑ από την υπαγωγή του σ' αυτή το έτος 1972 έως το έτος 1980, 341 συνολικά ημέρες εργασίας, με την επαγγελματική ειδικότητα του ηλεκτρολόγου. Στις 17.10.1980 εργαζόμενος στο ναυπηγείο του Περάματος για λογαριασμό της εταιρείας "Π.Κ. ΕΠΕ" και ενώ απασχολούταν με την εγκατάσταση ηλεκτρικών γραμμών στο κατάρτι του επισκευαζόμενου πλοίου "Καπετάν Γιώργης" ευρισκόμενος σε μεγάλο ύψος από την επιφάνεια της θάλασσας, κατά τις 10.30' το πρωί, αισθάνθηκε σκοτοδίνη και προσπάθησε να κατέβει στο κατάστρωμα του πλοίου, αλλά δεν τα κατάφερε, γιατί έχασε τις αισθήσεις του και έπεσε στο κατάστρωμα από ύψος ενός μέτρου περίπου. Μεταφέρθηκε αμέσως στο νοσοκομείο και μετά τη νοσηλεία του υπέβαλε δήλωση ατυχήματος. Έπειτα από έρευνα που διενέργησαν τα όργανα του ΙΚΑ, το ατύχημα χαρακτηρίστηκε ως εργατικό. Στη συνέχεια, ο προσφεύγων ζήτησε από το Υπ/μα του ΙΚΑ Αθήνας, με την από 20.4.1981 αίτησή του που υπέβαλε σ' αυτό, να συνταξιοδοτηθεί λόγω εργατικού ατυχήματος, οι αρμόδιες δε υγειονομικές επιτροπές στις οποίες παραπέμφθηκε, γνωμάτευσαν σε πρώτο και δεύτερο βαθμό ότι ο προσφεύγων παρουσιάζει "δεξιά ημιπάρεσιν μετά ελαφράς διπλωπίας λόγω μικράς αιμορραγικής εστίας εις τον αριστερόν βάλαιμον και την περιοχόν των

αριστερών βασικών γαγγλίων και ελαφράν δυσαρθρίαν" και καθόρισαν το ποσοστό της ανατομοφυσιολογικής του βλάβης, καθώς και της ασφαλιστικής του αναπηρίας, σε 67% για το από 17.10.1980 έως 16.10.1982 χρονικό διάστημα. Επίσης, γνωμάτευσαν ότι η βλάβη αυτή δεν οφείλεται στο ατύχημα της 17.10.1980. Ακολούθως, ο Δ/ντης του προαναφερόμενου Υπ/τος, εξέδωσε την 22591/1981 απόφαση του, με την οποία απέρριψε το συνταξιοδοτικό αίτημα του προσφεύγοντος, με την αιτιολογία ότι η αναπηρία του προσφεύγοντος δεν οφειλόταν σε εργατικό ατύχημα, αλλά σε κοινή νόσο, για την οποία όμως δεν μπορούσε να συνταξιοδοτηθεί, αφού δεν συνέτρεχαν οι νόμιμες χρονικές προϋποθέσεις. Κατά της απόφασης αυτής, ο προσφεύγων υπέβαλε ένσταση ενώπιον της οικείας ΤΔΕ. Η επιτροπή αυτή αφού παρέπεμψε την περίπτωση του και πάλι στη Β/θμια Υγειον. Επιτροπή, η οποία με την 2186/1981 γνωμάτευσή της, αποφάνθηκε ότι: "ουδαμού προκύπτει ότι η νόσος και η εκ ταύτης αναπηρία δύναται να αποδοθεί εις ατύχημα", απέρριψε, με την 2661/1981 απόφασή της, το συνταξιοδοτικό αίτημα του προσφεύγοντος. Κατά της τελευταίας αυτής απόφασης ο προσφεύγων άσκησε σχετική προσφυγή, με την οποία προέβαλε ότι κατά την ημέρα του ατυχήματος εργάστηκε κάτω από εξαιρετικές και ασυνήθεις συνθήκες, βροχή, κρύο, παροχή εργασίας στο κατάρτι του πλοίου, προς αντιμετώπιση των οποίων κατέβαλε υπέρμετρη προσπάθεια, απότοκος της οποίας ήταν η σκοταδίνη που αισθάνθηκε και η πτώση του στο κατάστρωμα καθώς και οι παθήσεις του που διαπιστώθηκαν στη συνέχεια ιατρικώς. Ακολούθως εκδόθηκε η 7156/1982 προδικαστική απόφαση του Διοικ. Πρωτοδ. Αθήνας, με την οποία παραπέμφθηκε η υπόθεση στο ΙΚΑ για να αποφανθούν αιτιολογημένα τα αρμόδια υγειονομικά όργανα κατά πόσο οι συγκεκριμένες παθήσεις του προσφεύγοντος μπορούν να προκληθούν από την καταβολή αυξημένων προσπαθειών για την αντιμετώπιση εξαιρετικών συνθηκών εργασίας κατά ορισμένο χρονικό διάστημα. Σε εκτέλεση της παραπάνω προδικαστικής απόφασης η Β.Υ.Ε., με την 118/1983 γνωμάτευσή της, αποφάνθηκε ότι "κατ' ιατρικήν κρίσιν προκύπτει ότι ο προσφεύγων υπέστη εγκεφαλικήν αιμορραγίαν ευρισκόμενος εις το κατάρτι του πλοίου και συνεπώς η πτώση του επί του καταστρώματος δεν επέφερε ταύτην... Αι συνθήκαι εργασίας (κρύο, βροχή, μεγάλο ύψος) δεν ήτο δυνατό να προκαλέσουν την εγκεφαλικήν αιμορραγίαν, η οποία προφανώς οφείλεται εις

προϋπάρχουσαν βλάβην, λαμβανομένου υπ' όψιν και του νεαρού της ηλικίας του (διαμαρτίαν περί την διάπλασιν των αγγείων του εγκεφάλου, εγκεφαλικόν ανεύρισμα ή άλλη νοσολογική οντότης). Οι απασχολούμενοι με τοιούτου είδους εργασίας και υπό τας αυτάς συνθήκας δεν παρουσιάζουν τοιαύτην πάθησιν (εγκεφαλικήν αιμορραγίαν) εάν δεν υπάρχει νοσολογικός παράγων προκλήσεως αυτής". Στη συνέχεια, το Δικαστήριο τούτο, με την 8811/1983 απόφασή του, δέχτηκε, ενόψει και της παραπάνω γνωμάτευσης την οποία έκρινε επαρκώς αιτιολογημένη και συνεπώς δεσμευτική, ότι η πάθηση του προσφεύγοντος (εγκεφαλική αιμορραγία) δεν υπήρξε απότοκος εργατικού ατυχήματος και απέρριψε την προσφυγή του. Η απόφαση όμως αυτή του Δικαστηρίου αναιρέθηκε, ως μη επαρκώς αιτιολογημένη, με την 457/1987 απόφαση του Συμβ. Επικρατείας που προαναφέρθηκε στην πρώτη σκέψη της παρούσας απόφασης. Ειδικότερα το Συμβ. Επικρατείας έκρινε ότι η παραπάνω κρίση του Δικαστηρίου, κατά το μέρος που δέχτηκε ότι είναι επαρκώς αιτιολογημένη η 118/1983 γνωμάτευση της ΒΥΕ, με συνέπεια να θεωρήσει περαιτέρω ότι δεσμεύεται από τη γνωμάτευση αυτή, όσον αφορά τη συναγωγή συμπεράσματος ότι δεν συνέβηκε εργατικό ατύχημα, δεν αιτιολογείται προσηκόντως, αφού το υγειονομικό όργανο παρέλειψε να διαπιστώσει τα αίτια της επιδείνωσης της προϋπάρχουσας βλάβης και συγκεκριμένα παρέλειψε να ερευνήσει μήπως η επιδείνωση της προϋπάρχουσας βλάβης, που εκδηλώθηκε, όπως δέχεται αυτό, με την εγκεφαλική αιμορραγία, οφειλόταν στις παραπάνω εξαιρετικά δυσμενείς συνθήκες (κρύο, βροχή, μεγάλο ύψος), κάτω από τις οποίες εργάστηκε ο προσφεύγων κατά την ημέρα που συνέβη το ατύχημα, στοιχείο, η συνδρομή του οποίου συνθέτει κατά το νόμο, σύμφωνα με όσα έχουν προεκτεθεί στη μείζοντα σκέψη της απόφασης αυτής, την έννοια του εργατικού ατυχήματος. Στη συνέχεια, το Διοικ. Πρωτοδ. Αθήνας, με τη 1194/88 προδικαστική του απόφαση, ζήτησε από τη ΒΥΕ να αποφανθεί αν η επιδείνωση της προϋπάρχουσας βλάβης του προσφεύγοντος οφειλόταν στις παραπάνω εξαιρετικά δυσμενείς συνθήκες εργασίας, κάτω από τις οποίες εργάστηκε αυτός την ημέρα του ατυχήματος. Ακολούθησε η 1426/13.9.88 γνωμάτευση της ΒΥΕ, σύμφωνα με την οποία κρίθηκε ότι ο προσφεύγων έπρεπε να εισαχθεί σε νευροχειρουργική κλινική για διαπίστωση του ατυχήματός του. Στη συνέχεια με την από 20.11.90 πρόσκληση ο Πρόεδρος της Υγειον. Επιτροπής

κάλεσε τον προσφεύγοντα να προσέλθει στις 18.12.90 για να εξεταστεί από τη BYE, τονίζοντάς του ότι αν δεν μπορούσε να παρουσιαστεί σ' αυτή, έπρεπε να εκθέσει τους λόγους για τους οποίους δεν θα προσερχόταν, διαφορετικά θα του απορριπτόταν η αίτηση για συνταξιοδότησή του. Όπως όμως προέκυψε, από τη 2359/18.12.90 γνωμάτευση της BYE, ο προσφεύγων δεν προσήλθε σ' αυτή για εξέταση. Ακολούθησαν και άλλες δύο προσκλήσεις του Προέδρου της Υγειον. Επιτροπής, αλλά και πάλι σύμφωνα με τις από 16.9.91 και 1899/21.10.91 γνωματεύσεις της BYE ο προσφεύγων δεν προσήλθε για εξέταση, ενώ η τελευταία σημείωσε ότι αναμενόταν η έκθεση νοσηλείας από τη νευροχειρουργική κλινική, στην οποία δεν είχε ακόμα εισαχθεί. Στη συνέχεια εκδόθηκε η 9374/91 προδικαστική απόφαση, με την οποία το Δικαστήριο ανέβαλε και πάλι την έκδοση της οριστικής του απόφασης για τον ίδιο λόγο, όπως και η προηγούμενη, τονίζοντας ότι σε περίπτωση που η έκδοση της γνωμάτευσης δεν θα ήταν δυνατή λόγω της συμπεριφοράς του προσφεύγοντος θα έπρεπε να διατυπωθεί αυτό εγγράφως. Στη συνέχεια, ύστερα από την από 24.1.92 πρόσκληση του Προέδρου της Υγειον. Επιτροπής, εκδόθηκε η 272/12.2.92 γνωμάτευση της BYE, σύμφωνα με την οποία ο προσφεύγων επανειλημμένως δεν προσήλθε να εισαχθεί σε νευροχειρουργική κλινική, όπως είχε αποφασιστεί με τη 1426/13.9.88 γνωμάτευση της BYE όταν δε τελικά εμφανίστηκε στις 21.10.91 (σχετική γνωμάτευση BYE 1899/21.10.91) δέχτηκε να εισαχθεί στη νευροχειρουργική κλινική και του δόθηκε εισιτήριο, χωρίς όμως να εμφανιστεί, με αποτέλεσμα να μην μπορεί να εκδοθεί απόφαση, αφού δεν ήταν γνωστή η κατάσταση του από νευροχειρουργική άποψη, τα δε γεγονότα που σχετίζονται με τη νόσο του διαδραματίστηκαν πριν από δέκα έτη.

Εφόσον ο προσφεύγων κλήθηκε να εισαχθεί σε νευροχειρουργική κλινική όπως είχε κριθεί με τη 1426/13.9.88 γνωμάτευση της BYE με μια σειρά από προσκλήσεις του Προέδρου της Υγειον. Επιτροπής (από 20.11.90, 16.9.91 και 1899/21.10.91 σχετικές προσκλήσεις), πλην όμως αυτός δεν προσήλθε, χωρίς να προβάλει κάποιο ιδιαίτερο λόγο για τον οποίο αδυνατούσε να εισαχθεί στην κλινική και να υποβληθεί στις απαραίτητες εξετάσεις, προκειμένου να διαπιστωθεί αν η επιδείνωση της προϋπάρχουσας βλάβης του, που εκδηλώθηκε με εγκεφαλική αιμορραγία, οφειλόταν στις εξαιρετικά δυσμενείς συνθήκες, κάτω από τις οποίες εργάστηκε στις 17.10.80

(ημερομηνία που έγινε το ατύχημα), το Δικαστήριο κρίνει ότι δεν βεβαιώθηκε η ασφαλιστική του αναπηρία από εργατικό ατύχημα και κατά συνέπεια δεν έχει δικαίωμα να συνταξιοδοτηθεί λόγω αναπηρίας, όπως νόμιμα και ορθά αν και με άλλη αιτιολογία έκρινε και η απόφαση της ΤΔΕ του παραπάνω Υπ/τος.